

PÉREZ MULET, Fernando; SOCIAS BATET, Immaculada (ed.). *La dispersión de objetos de arte fuera de España en los siglos XIX y XX*. Prólogo Jonathan BROWN. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona. Universidad de Cádiz, 2011. 311 págs. e ils. [17 x 24].

El volum està format per 14 articles relacionats amb el col·leccionisme d'obres d'art espanyol sobretot del s. XIX i per mitjà d'aquests es perfilen diverses modalitats de col·leccionistes i de marxants. El primer treball, de Laia ALSINA COSTABELLA, se centra en la col·lecció de Francisco Miquel i Badia (1840-1899) dedicada a les arts decoratives, de l'etapa medieval i d'estètica musulmana; aquesta presentava un càire arqueològic i estava especialitzada en teules i teixits. L'autora recopila informació extreta de fonts diverses. A continuació, hi ha un estudi de Bonaventura BASEGODA i Ignasi DOMÈNEC sobre la tasca del col·leccionista americà Charles Deering a Sitges, perquè va comprar el palau Maricel i va reunir amb l'ajut de Miquel Utrillo una col·lecció d'obres d'art decoratives i contemporànies, la qual va ser traslladada a Estats Units i després venuda. Mercedes CERÓN es refereix al col·leccionisme realitzat a la National Gallery de Londres durant la direcció de Frederic William Burton (1874-1894), perquè ell va tenir molt poder de decisió per remodelar els espais i comprar obres; és més va iniciar una col·lecció de pintura espanyola. Francesc FONTBONA comenta la participació dels artistes catalans als grans salons internacionals de Paris, Londres, etc. durant els segles XIX i XX amb l'objectiu de difondre i vendre les seves obres; aporta molta informació. Àngela FRANCO revisa l'art medieval de Lleó, que es troba dispers, a col·leccions privades o formant part de les col·leccions dels grans museus; analitza les obres, la seva dada d'adquisició i les seves característiques. M. Dolores JIMÉNEZ-BLANCO tracta sobre la tasca del col·leccionista americà Archer Milton Huntington (1870-1955) creador de la Hispanic Society, i els seus plantejaments sobre la visió de la societat i l'art espanyol. José María LUZÓN NOGUÉ esmenta la situació a Espanya des del principi del segle XIX pel que fa a les obres d'art i les denúncies dels expolis que varen sorgir a la premsa per protegir el patrimoni nacional. María José MARTÍNEZ RUIZ exposa la manera com les obres d'art de l'església varen ser venudes fora d'Espanya, sobretot a Nova York al principi del segle XX, perquè a Espanya no hi havia cap llei que protegís el patrimoni; destaca l'activitat desenvolupada per l'antiquari i marxant Raimundo Ruiz y Ruiz. A continuació Sofia MATA DE LA CRUZ esmenta la correspondència creuada entre el Dr. Joan Serra Vilaró (1879-1969) i el Dr. Walter William Spencer Cook (1888-1962), aportant la biografia, la transcripció de les cartes; indica que el vol VI de la col·lecció "Ars Hispaniae" (dedicat a pintura i imageria romàniques, de 1550) va ser redactat per Cook i Josep Gudiol Ricart. Luis MÉNDEZ RODRÍGUEZ observa el mercat artístic i el col·leccionisme a Sevilla; comenta com alguns varen veure en el comerç d'obres d'art un negoci lucratiu des del final del s. XVIII, que els va permetre vendre obres a França i sobretot a Anglaterra, tant a museus

com a col·leccionistes privats. José Miguel MERINO DE CÁCERES relata l'activitat efectuada a Espanya per Artur Byne durant el període 1818 a 1936, perquè la seva elevada posició social i fama com a hispanista li varen permetre realitzar compra-vendes lucratives d'objectes d'art i de falsificacions per a importants col·leccionistes americans, entre els quals s'hi trobaven: W. R. Hearst, George Fox Steedman o Addison Cairns Mizner. Fernando PÉREZ MULET observa Cádiz i les conseqüències que va tenir la desamortització, perquè va causar la desaparició i l'expoli de col·leccions i obres de convents; tanmateix, descriu el descobriment d'unes restes d'enterraments romans i la manera com es varen recuperar a partir de la legislació que estava vigent el 1835. Immaculada SOCIAS BATET estudia els marxants i els agents que varen intervenir a Espanya durant la primera meitat del s. XX a les compres d'obres d'art per a museus i col·leccions privades. La figura de Paul Tachard va ser clau, si bé molts antiquaris i artistes varen desenvolupar aquesta tasca. Finalment, Suzanne L. STRATTON-PRUITT es refereix a Lionel Harris, qui va comprar objectes a Espanya per vendre'ls a Londres, lloc en el qual hi tenia al final del s. XIX una galeria d'art espanyol; va intentar vendre obres al Victoria and Albert Museum i al col·leccionista americà Milton Archer Huntington; una part dels fills varen continuar aquesta tasca.

En resum, es tracta d'una interessant compilació de treballs que mostren un coneixement de la matèria i que aporten una anàlisi de la matèria per mitjà de la revisió –en molts casos– de documentació dispersa. L'obra és interessant per conèixer la situació de l'art espanyol del s. XIX i del principi del s. XX des de la perspectiva del col·leccionista i sobretot del marxant i antiquari; especialistes que moltes vegades col·laboraven amb els cònsuls i els personatges importants, amb la qual cosa aquests varen contribuir a la dispersió d'obres i a la creació de les grans col·leccions i museus, en els quals podem contemplar avui art espanyol.

IHE
(Secretaria de la revista)

Traducción de la reseña anterior:

El volumen se halla formado por 14 artículos que guardan relación con el coleccionismo de obras de arte español, sobretudo durante el s. XIX, y a través de éstos se perfilan diversas modalidades de coleccionistas y marchantes. El primer trabajo, de Laia ALSINA COSTABELLA, se centra en la colección de Francisco Miquel i Badia (1840-1899), la cual se hallaba dedicada a las artes decorativas, de la etapa medieval y de estética musulmana; la misma tenía un carácter arqueológico y estaba especializada en tejas y tejidos. La autora recopila información procedente de diversas fuentes. A

continuación, hay un estudio de Bonaventura BASEGODA e Ignacio DOMÈNECH sobre la labor del coleccionista americano Charles Deering en Sitges, pues éste compró el palacio Maricel y reunió con la ayuda de Miquel Utrillo una colección de obras de artes decorativas y contemporáneas, la cual al cabo de años fue trasladada a Estados Unidos y vendida. Mercedes CERÓN se refiere al coleccionismo realizado en la National Gallery de Londres durante la dirección de Frederic William Burton (1874-1894), pues éste tuvo mucho poder de decisión para remodelar los espacios y comprar obras; además inició la colección de pintura española. Francesc FONTBONA comenta la participación de los artistas catalanes en los grandes salones internacionales de París, Londres, etc. durante los siglos XIX y XX con el objetivo de difundir y vender sus obras; aporta mucha información. Ángela FRANCO revisa el arte leonés medieval, que se encuentra disperso, en colecciones privadas o formando parte de las colecciones de los grandes museos; analiza las obras, su fecha de adquisición y caracteres. M. Dolores JIMÉNEZ-BLANCO trata sobre la labor del coleccionista americano Archer Milton Huntington (1870-1955) creador de la Hispanic Society, y sus planteamientos en torno a la visión de la sociedad y el arte español. José María LUZÓN NOGUÉ menciona la situación en España desde principios del siglo XIX en materia de obras de arte y las denuncias de expolios que aparecieron en la prensa para proteger el patrimonio nacional. María José MARTINEZ RUIZ expone el modo como las obras de arte pertenecientes a la iglesia fueron vendidas fuera de España, sobretudo en Nueva York a principios del siglo XX, porque en España no existía ninguna ley que protegiera el patrimonio; destaca la actividad desarrollada por el anticuario y marchante Raimundo Ruiz y Ruiz. A continuación Sofía MATA DE LA CRUZ menciona la correspondencia cruzada entre el Dr. Joan Serra Vilaró (1879-1969) y el Dr. Walter William Spencer Cook (1888-1962), aportando además de la biografía, la transcripción de las cartas; indica que el vol. VI de la colección “Ars Hispaniae” (dedicado a pintura e imaginería románicas, de 1550) fue redactado por Cook y Josep Gudiol Ricart. Luis MÉNDEZ RODRIGUEZ observa el mercado artístico y el coleccionismo sevillano; comenta como algunos vieron en el comercio de obras de arte un negocio lucrativo desde finales del s. XVIII, que les permitió vender obras en Francia y sobretudo en Inglaterra, tanto a museos como a coleccionistas privados. José Miguel MERINO DE CÁCERES relata la actividad efectuada en España por Arthur Byne durante el periodo de 1818 a 1936, pues gracias a su holgada posición y a su fama como hispanista consiguió realizar compra-ventas lucrativas de objetos de arte y de falsificaciones para importantes coleccionistas americanos, entre los cuales se encontraban: W. R. Hearst, George Fox Steedman o Addison Cairns Mizner. Fernando PÉREZ MULET presta atención a Cádiz y a las consecuencias que tuvo la desamortización allí en la desaparición y expolio de colecciones y obras de conventos; igualmente, describe el descubrimiento de unos restos de enterramientos romanos y el modo como se recuperaron a partir de la legislación vigente en 1835. Immaculada SOCIAS BATET estudia los marchantes y agentes que intervinieron en España durante la primera mitad del s. XX en las compras de obras de arte para museos y colecciones privadas. La figura de Paul Tachard fue clave, si bien muchos anticuarios y artistas desempeñaban dicha tarea. Finalmente

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (juny 2013)

Suzanne L. STRATTON-PRUITT se refiere a Lionel Harris, quien compró objetos en España para venderlos en Londres, donde tenía a fines del s. XIX una galería de arte español; intentó vender obras al Victoria and Albert Museum y al coleccionista americano Milton Archer Huntington; algunos de sus hijos prosiguieron su labor.

En resumen, se trata de una interesante compilación de trabajos que muestran un conocimiento de la materia y que aportan un análisis minucioso de la misma a través de la revisión – en muchos casos- de documentación dispersa. De ahí el interés de la obra para conocer la situación del arte español del s. XIX y principios del s. XX desde la perspectiva del coleccionista y sobretodo del marchante y anticuario, quienes en muchas ocasiones colaboraban con cónsules e importantes personajes, con lo cual éstos contribuyeron a la dispersión de obras y a la creación de las grandes colecciones y museos donde se puede observar actualmente obra de arte español.

IHE

(Secretaria de la revista)